

Dariusz Wołodźko

Przepis na sukces, czyli jak zrewitalizowano Dolne Miasto w Gdańsku

Mazowsze Studia Regionalne 20, 105-110

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przepis na sukces, czyli jak zrewitalizowano Dolne Miasto w Gdańsku

Dariusz Wołodźko

Gmina Miasta Gdańska w latach 2009-2015 realizowała cztery projekty rewitalizacyjne w dzielnicach: Dolne Miasto, Dolny Wrzeszcz, Nowy Port i Letnica. Zrealizowane przedsięwzięcia dotyczyły zarówno działań inwestycyjnych, jak i tzw. miękkich, czyli dotyczących sfery społecznej.

Wszystkie projekty współfinansowane były z funduszy europejskich RPO WP na lata 2007-2013. Łączna wartość projektów rewitalizacyjnych, przeprowadzonych w Gdańsku, to ponad 104 mln zł, z czego kwota dofinansowania – to ponad 64 mln zł. Warto podkreślić, że zrealizowane i zakończone już projekty cieszą się uznaniem i zdobywają nagrody oraz podawane są jako dobre praktyki kierunków działań. Za ulicę Wajdeloty, będącą głównym ciągiem komunikacyjnym na rewitalizowanym obszarze Dolny Wrzeszcz, otrzymaliśmy pierwsze wyróżnienie w programie *Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Pomorskiego 2015* oraz wygraliśmy konkurs Towarzystwa Urbanistów Polskich na najlepiej zagospodarowaną przestrzeń publiczną w Polsce!

Najbardziej prestiżową nagrodą wyróżniona została jednak rewitalizacja Dolnego Miasta – zanim jednak o niej napiszemy, zobaczmy na czym polegał cały projekt.

Dlaczego konieczna była rewitalizacja?

Podstawowym problemem zdegradowanego obszaru miejskiego Dolnego Miasta była trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna. Widoczne były pogarszające się wskaźniki dotyczące bezrobocia i poziomu ubóstwa lokalnej społeczności. Sytuacja ta sprzyjała powstawaniu negatywnych zjawisk społecznych, przede wszystkim przejawiających się różnego rodzaju uzależnieniami czy przemocą w rodzinie. Jednym z poważniejszych problemów był także zły stan infrastruktury podziemnej, przestrzeni publicznych, zabudowy mieszkaniowej oraz nawierzchni ulic. Natężenie tych wszystkich czynników skutkowało uznaniem tego obszaru za wymagający interwencji w formie rewitalizacji.

Szczegóły projektu

Przygotowany i zrealizowany przez Wydział Urbanistyki i Architektury – Referat Rewitalizacji Urzędu Miejskiego w Gdańsku (obecnie Zespół Rewitalizacji i Dziedzictwa Kulturowego Biura Rozwoju Gdańska) projekt kosztował blisko 35 mln zł. Co istotne, równoległe z działaniami infrastrukturalnymi na Dolnym Mieście realizowano również wiele inicjatyw społecznych, skierowanych do mieszkańców dzielnicy.

Fot. 1. Zrewitalizowana ulica Łąkowa na Dolnym Mieście

Wartość projektu wyniosła 34 569 379,04 zł, w tym kwota wydatków kwalifikowalnych – to 34 541 851,53 zł, poziom dofinansowania wynosił 70%, co daje kwotę 24 179 296,04 zł. Zrealizowane w ramach projektu przedsięwzięcia dotyczyły zarówno działań inwestycyjnych, jak i dotyczących sfery społecznej.

Projektem objęty był obszar o powierzchni 61,8 ha. Przedmiotem projektu były inwestycje polegające na: przebudowie dróg i infrastruktury podziemnej na odcinku 1,62 km, wraz z zagospodarowaniem terenu, przebudowie elementów 17 komunalnych budynków mieszkalnych i 14 budynków wspólnot mieszkaniowych bezpośrednio przylegających do przebudowanych pasów dróg, przebudowie i adaptacji bazy lokalowej dla działań społecznych w budynku CSW „Łaźnia” przy ul. Jaskółczej 1 oraz budynku przy ul. Dobrej 8A i B, przeznaczonego do prowadzenia Świetlicy Ucznia.

Ponadto projekt obejmował realizację działań społecznych skierowanych do różnych grup – zrealizowano 8 przedsięwzięć (w tym 50 zadań programowych): Świetlica Ucznia, Klub Młodzieży, Poradnia dla Rodziców, Klub Seniora, Drużyna Smoczych Łodzi, Dotyk Sztuki, Okienko Przedszkolne oraz Konkurs małych grantów (konkurs dla organizacji pozarządowych na wsparcie realizacji zadań gminnych – aktywność w czasie wolnym dla mieszkańców Dolnego Miasta). W ciągu siedmiu lat realizacji przedsięwzięć, mających na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, zrealizowano 210 zadań, a w ramach przeprowadzonych działań w przedsięwzięciach uczestniczyło 9463 osoby.

Fot. 2. Zrewitalizowana ulica Łąkowa na Dolnym Mieście

Do najważniejszych działań zrealizowanych w trakcie projektu możemy zaliczyć:

- adaptację historycznego budynku łaźni miejskiej przy ulicy Jaskółczej 1 w Gdańsku na siedzibę Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia”, połączonej z warsztatami plastycznymi dla dzieci oraz imprezami kulturalnymi dla mieszkańców dzielnicy;
- adaptację zabytkowego budynku przy ulicy Dobrej 8A i B w Gdańsku na prowadzenie działalności świetlicy dla dzieci i młodzieży;
- remont elementów 31 budynków mieszkalnych;
- remont przestrzeni publicznych przy ul. Łąkowej i ul. Wróblej oraz ulic przyległych.

Prestżowa europejska nagroda

Projekt „Rewitalizacja Dolnego Miasta w Gdańsku” otrzymał nagrodę RegioStars 2016 w kategorii „CityStar – Innowacyjne rozwiązania dla zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich”. Ceremonia wręczenia nagród odbyła się 11 października 2016 roku w Brukseli, podczas Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast. W konkursie, zorganizowanym przez Komisję Europejską, wyróżniane są najbardziej inspirujące i innowacyjne projekty regionalne, współfinansowane ze środków unijnych.

Na ceremonii wręczenia nagród zwycięzcy otrzymali puchar RegioStars oraz certyfikat, który wręczony został przez Komisarz ds. Polityki Regionalnej – Corinę Crețu oraz prze-

Fot. 3. Przewodniczący Jury Lambert van Nistelrooij, prezydent Gdańska Paweł Adamowicz, Komisarz ds. Polityki Regionalnej UE Corina Crețu i Marszałek Województwa Pomorskiego Mieczysław Struk po odebraniu nagrody RegioStars 2016 za rewitalizację Dolnego Miasta podczas ceremonii wręczenia nagród, która odbyła się 11 października 2016 roku w Brukseli podczas Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast

wodniczącego jury konkursu. Nagrodę za rewitalizację Dolnego Miasta odebrali Mieczysław Struk – Marszałek Województwa Pomorskiego oraz Paweł Adamowicz – Prezydent Miasta Gdańska.

„W naszej kategorii „Innowacyjne rozwiązania dla zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich” gdański projekt pokonał: Brukselę, region Westfalii, Wrocław oraz region w Walonii” – mówi prezydent Gdańska Paweł Adamowicz. „Głównym założeniem i receptą na sukces projektu „Rewitalizacji Dolnego Miasta w Gdańsku” było zaangażowanie we wszystkie jego działania lokalnej społeczności i organizacji pozarządowych, których wkład i pomysły były drogowskazem dla realizacji całego projektu”.

W podobnym tonie wypowiada się Ewa Pielak, szefowa Zespołu Rewitalizacji i Dziedzictwa Kulturowego w Biurze Rozwoju Gdańska: *„Jesteśmy bardzo dumni z faktu, że to nasz projekt ogłoszono jednym z najbardziej innowacyjnych projektów regionalnych. Cały sztab ludzi z różnych jednostek miejskich pracował od roku 2008 na to, by program został przeprowadzony. Robiliśmy to wspólnie z partnerami oraz mieszkańcami Dolnego Miasta, którzy włączali się w realizację poszczególnych etapów. Co najważniejsze, pomimo oficjalnego zakończenia projektu działania*

w dzielnicy trwają! To dzięki pasji, zaangażowaniu i ciężkiej pracy tych ludzi możemy się dzisiaj cieszyć z otrzymanej nagrody. Choć dla nas jednak największą nagrodą jest rezultat, jaki osiągnęliśmy. To, że Dolne Miasto zaczęło żyć na nowo” – dodaje Ewa Pielak.

To nie koniec!

Od momentu zakończenia projektów europejskich, w połowie 2015 roku, do rozpoczęcia projektów finansowanych z nowej perspektywy finansowej – działania społeczne są kontynuowane w dzielnicach objętych programem rewitalizacji. Rewitalizacja jest procesem, dlatego dążymy do zapewnienia ciągłości działań miękkich dla mieszkańców, w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Dotyczy to także Dolnego Miasta. „Nie spoczywamy

Cztery projekty w siedem lat

Oprócz rewitalizacji Dolnego Miasta, Gdańsk realizował w latach 2009-2015 jeszcze trzy projekty rewitalizacyjne w dzielnicach: Dolne Miasto, Dolny Wrzeszcz, Nowy Port i Letnica.

„Rewitalizacja Dolnego Wrzeszcza w Gdańsku”

Wartość projektu wynosiła 10 112 088,32 zł, w tym kwota wydatków kwalifikowalnych stanowiła wartość 9 520 987,57 zł, poziom dofinansowania wynosił 70%, co daje kwotę 6 664 691,26 zł. Projektem objęty był obszar o powierzchni 54,36 ha. Przedmiotem projektu były 3 zadania inwestycyjne oraz 2 działania o charakterze społecznym. Prace budowlane i działania społeczne prowadzone były w dzielnicy Dolny Wrzeszcz. Zadania inwestycyjne obejmowały: Przebudowę ulicy Wajdeloty oraz fragmentów ulic przyległych – Konrada Wallenroda, Grażyny i Aldony, położonych pomiędzy ulicą Wajdeloty i Potokiem Strzyży wraz z infrastrukturą techniczną, łącznie z budową kanału ulgi dla Potoku Strzyży pod ulicą Wajdeloty, przebudowę elementów 26 budynków mieszkalnych bezpośrednio przylegających do remontowanych pasów drogowych, remont i wyposażenie bazy lokalowej dla „Klubu Młodego Wrzeszczaka” (ul. Wajdeloty 14). W ramach prowadzonych działań społecznych projekt zakładał wdrożenie inicjatyw skierowanych do różnych grup odbiorców, mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, integrację i rozwój zainteresowań wśród dzieci i młodzieży oraz aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców dzielnicy. Zrealizowano 2 przedsięwzięcia społeczne: Klub Młodego Wrzeszczaka oraz Szkolenia językowe dla mieszkańców Dolnego Wrzeszcza, a liczba nowych ofert programowych, przygotowanych w obiektach poddanych rewitalizacji, wynosiła 12. Liczba użytkowników obiektów poddanych rewitalizacji – to 942 osoby.

„Rewitalizacja Letnicy w Gdańsku”

Wartość projektu wynosiła 44 378 635,20 zł, w tym kwota wydatków kwalifikowalnych stanowiła wartość 26 716 108,25 zł, poziom dofinansowania wynosił 70%, co daje kwotę 18 701 275,75 zł. Projektem objęty był obszar o powierzchni 12 ha. Przedmiotem projektu były inwestycje polegające na: remoncie kapitalnym 29 budynków mieszkalnych, położonych przy ul. Starowiejskiej i ul. Sielskiej, remoncie przestrzeni półpublicznych – będących własnością Miasta Gdańska, w tym ciągów pieszo-jezdnych, przebudowie i modernizacji pomieszczeń biblioteki, czytelnia „Małego Domu Otwartego” i elementów sali gimnastycznej wraz z węzłem sanitarnym w budynku szkoły podstawowej nr 22 przy ul. Suchej 29, adaptacji, rewaloryzacji i przebudowie budynku dawnej szkoły przy ul. Uczniowskiej 22 na potrzeby prowadzenia działań społecznych wśród mieszkańców dzielnicy – „Dom Otwarty”, przebudowie i modernizacji odcinków ulic wraz z infrastrukturą podziemną. Długość przebudowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją w Letnicy wynosiła 1,4 km. Ponadto projekt obejmował realizację działań społecznych, skierowanych do różnych grup społecznych – zrealizowano 5 przedsięwzięć (w tym 25 ofert programowych): Od ulicy do EURO 2012! – rewitalizacja społeczna mieszkańców dzielnicy Letnica, Let's Art, NUDO warsztaty lingwistyczno-taneczne, Klub Aktywnych Kobiet, Szkolenia językowe dla mieszkańców Letnicy. Łącznie zrealizowano 75 zadań, mających na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

„Rewitalizacja Nowego Portu w Gdańsku”

Wartość projektu wynosiła 15 173 209,80 zł, w tym kwota wydatków kwalifikowalnych stanowiła wartość 14 773 209,79 zł, poziom dofinansowania wynosił 70%, co daje kwotę 10 341 246,81 zł. Projektem objęty był obszar o powierzchni 65,15 ha. Przedmiotem projektu były inwestycje polegające na: adaptacji, rewaloryzacji i przebudowie budynku dawnej Łaźni przy ul. Strajku Dokerów 5 na Centrum Edukacji Artystycznej „Łaźnia”, przebudowie Placu Ks. Gustkowicza oraz działania społeczne, w ramach których zrealizowano 4 przedsięwzięcia (14 zadań programowych): Dom Aktywnego Mieszkańca Dzielnicy Nowy Port, Nowy Port Sztuki – równe szanse w edukacji artystycznej dzieci i młodzieży, Pod lupą wyobraźni, Projekt Graffiti – „Wiem – nie niszczyć, tworzę” – konkursy graffiti dla młodzieży. Na przestrzeni 5 lat realizacji przedsięwzięć, mających na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, zrealizowano 54 zadania.

na laurach, bo zdajemy sobie sprawę, że rewitalizacja to proces wieloletni, dlatego obecnie przygotowujemy projekt drugiego etapu rewitalizacji tego obszaru. Oczywiście będziemy starać się o uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych” – podkreśla Ewa Pielak.

Kolejne dzielnice będą rewitalizowane

Zespół Rewitalizacji i Dziedzictwa Kulturowego Biura Rozwoju Gdańska przygotował Gminny Program Rewitalizacji (GPR), na podstawie którego będzie ubiegać się o dofinansowanie projektów z funduszy europejskich w ramach RPO WP na lata 2014-2020 r. Radni Miasta Gdańska przyjęli GPR na kwietniowej sesji (25 kwietnia 2017 roku), w którym za obszary rewitalizacji uznano Biskupią Górkę ze Starym Chełmem, Orunię, Dolne Miasto z Placem Wałowym i Starym Przedmieściem oraz Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście.

„Korzystając z dotychczasowych doświadczeń procesów rewitalizacji w Gdańsku, przyjęliśmy zakres działań, które pozwolą na znaczącą poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w obszarach wyznaczonych do rewitalizacji” – informuje Ewa Pielak.